

Liqita Qriqule

Latviya Universiteti

OSCE/HCNM Çoxdilli təhsil üzrə ekspert

**GÜRCÜSTANDA AZLIQLARIN TƏHSİL İSLAHATI:
YERLİ TƏŞƏBBÜSLƏRDƏN DÖVLƏT TƏRƏFİNDƏN PLANLAŞDIRILAN AZLIQLARIN
TƏHSİL İSLAHATINA QƏDƏR**

ABSTRAKT

2004-cü ildən bir neçə yerli və beynəlxalq təşkilatlar Gürcüstanda dil siyasəti və çoxdilli təhsil üzərində çalışırdı. Onların fəallıqlarının nəticələri və yerli təşəbbüslərin təcrübələri ikidilli modellərin Gürcüstanın ümumtəhsil məktəblərində nailiyyət əldə etdiyini təsdiq edir. Beləliklə, dövlət dilini öyrədən və vətəndaş inteqrasiyasının effektiv modeli olan çoxdilli təhsilin tətbiq edilməsi tövsiyə olunur. 2008-ci ildə ATƏT-in Milli Azlıqlar üzrə Ali Komissarlığının maliyyə dəstəyi ilə “Çoxdilli təhsil yolu ilə milli azlıqların inteqrasiyası” siyasi sənədi və 2009-2014-cü illərdə onun tətbiqi planı işlənib hazırlandı. Bu plana əsasən Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyi çoxdilli təhsilə dəstək proqramını həyata keçirməyə başladı. Çoxdilli təhsilin bir neçə modeli hazırlandı və onları seçmək və tətbiq etmək üçün məktəblərə təqdim edəcəklər. Məqalənin məqsədi çoxdilli təhsil proqramlarını təqdim etməkdən, tətbiqin ilkin mərhələsində mövcud problemləri təhlil etməkdən və Gürcüstanda çoxdilli təhsil islahatına dəstək potensialına təhsil mütəxəssislərinin aktiv şəkildə qoşulmaları üzrə diskussiya aparmaqdan ibarətdir.

Ön söz

İkdilli təhsil “çox mürəkkəb hadisənin çox asan xarakterizəsidir”, - ikidillik və çoxdillilik nöqteyi-nəzərindən məşhur bir tədqiqatçı olan Kolin Beyker söyləyir. CCİR-in uzunmüddətli işi nəticəsində Kolin Beykerin kitabı gürcü dilinə tərcümə edildi və o, artıq hamı üçün əlçatılıdır.

Çoxdilli təhsilə başlayan hər bir təhsil müəssisəsi təhsil proqramının

seçilməsi və inkişafı ilə əlaqədar qərar qəbul etməlidir və eləcə də seçilən proqram həddlərində baş qaldıracaq praktiki məsələləri həll etməlidir.

Çoxdilli təhsil proqramı tədris proseduru iki və ya bəzən üç dildə təsvir olunan geniş kurrikulumu, eləcə də əsas məqsədə çatmaq üçün istifadə olunan bütöv sistemi (tədrisin məzmununu, tədris metodlarını və s.) təqdim edir.

Çoxdilli təhsilin həyata keçirilməsi və onun planlaşdırılması, birgə qərarlar əsasında qəbul edilən və razılaşdırılan dilin mənimsənilməsinə və təhsil zamanı dillərin ayrılmasına yönələn məqsədlərə əsaslanır.

İkidilli təhsilin məqsədlərindən irəli gələrək ikidillik üzərində keçirilən tədqiqatlarda ikidilli təhsilin tranzit və qoruyucu ikidilli proqramlara bölünən təsnifatı verilir. Tranzit ikidilli təhsilin məqsədi uşağı ana dilindən dominant çoxluğun dilinə keçirməkdir.

Qoruyucu ikidilli təhsil uşağın ana dilində mükəmməl şəkildə inkişafına və eləcə də uşaq tərəfindən özünün mədəni eyniliyini dərk etməsinə imkan verir. Sabit qoruyucu ikidilli proqram və inkişafetdirici ikidilli proqramların məqsədləri arasında da fərqlər vardır. Sabit qoruyucu ikidilli təhsilin məqsədi məktəbə daxil olduğu səviyyə ilə şagirdin ana dilində bilgisini həmin səviyyədə saxlamaqdan ibarətdir. İnkişafetdirici qoruyucu ikidilli təhsilin məqsədi şagirdin ana dili bilgisini mükəmməl şəkildə inkişaf etdirmək və şagirdi ikiqat savadla təmin etməkdir. Milli azlıq şagirdləri ilə münasibətdə bu proses zənginləşdirici və ya inkişaf etdirici ikidilli təhsil adlanır.

İkidilli proqram növünün seçimi ilə əlaqədar qərar sosial və sosial-mədəni anlayışa, eləcə də ikidilliyin koqnitiv və inkişafetdirici proseslərinə və ikinci dilin mənimsənilməsi ilə əlaqədar nəzəriyyələrə əsaslanmalıdır.

Ümumiyyətlə, ikidilli təhsilin məqsədləri ölkədə fəaliyyət göstərən təhsil və dil siyasətinə uyğun olaraq Təhsil Nazirliyi tərəfindən təyin olunur. Bir çox hallarda, ictimaiyyətin başqa-başqa tələbatları əsasında ikidilli təhsil məqsədlərinə nail olmaq üçün bir neçə proqram və didaktik yol təklif edilir və inkişaf etdirilir. 1970-cu illərin tədqiqatçıları

ikidilli təhsilin 90 fərqli modelini /nümunəsini təsnifatlandırırlar.

İkidilli təhsil modelləri dildən istifadə, planlaşdırma və analiz zamanı fərqli yanaşmaları xarakterizə edən əsas ideya anlayışlarının toplumunu təqdim edir ki, ikidilli sinifdə dillərin ayrılma və onların inteqrallaşdırılması. İki və ya bir neçə dilin strateji istifadəsinin planlaşdırılması kurikulum hüdudlarında çoxdilli metodologiyanın əsas funksiyasını təqdim edir.

Sinif otağında və kurikulum hüdudlarında iki dilin bölünməsi, iki dilin nisbilyi və əyani sərhədlərin təyin edilməsi bir çox hallarda sosiolinqvistlərin, uşaqların inkişafı üzrə mütəxəssislərin və təhsil ekspertlərinin mübahisə mövzusunda çevrilir.

İkidilli sinif otağında dillərin ayrılması və bəzən onların inteqrasiyası üçün başqa-başqa səbəblər olur. Əgər ikidilli təhsilin məqsədi çoxluğun dilində (məs.: tranzit ikidilli təhsil) dili inkişaf etdirməkdirsə, o zaman dillərin inteqrasiyası dilləri ayırmaq məqsədini daşıyacaqdır. Əgər ikidilli təhsil azlıqların dilinin qorunmasına və inkişafına doğru yönəlmişsə, bu halda dillərin ayrılması vacibdir. Sinif fəallıqlarında azlıqların dili üçün əyani vaxt və məkan ayrılmalıdır. Azlıqların dilinin və çoxluqların dilinin ayrı-ayrılıqda istifadəsində aydın sərhədləri müəyyən etmək lazımdır. Sərhədlər və ayrılmalar xaricində çoxluğun dilindən istifadə azlığın dilinin hesabına ola bilər. İkinci halda isə elə baş verə bilər ki, dərs prosesinin əsas hissəsi azlığın dilində aparılma və çoxluq dili isə yalnız rəsmi tərəfini saxlasın.

Beyker (1996) dillərin mümkün olan ayrılmalarının ölçülərini çox yaxşı təsvir edir: dillərin ayrılması fənnin, şəxsin, zamanın, yerin, orta (keçid) fəallığın, kurikulum materiallarının və şagirdlərin yardımını ilə həyata keçirilə bilər. İkidilli sinif otağında iki və ya artıq dil arasında sürətli

keçidlər adi haldır. İkidilli sinif otağında iki dilin paralel şəkildə istifadəsinə müntəzəm, praktiki şəkil verilməsi tendensiyası da vardır, amma əvvəlcədən planlaşdırılmış təlim və tədris strategiyası forması ilə deyil. Ümumiyyətlə, məzmunun təkrarlanması ikidilli sinif metodologiyasına zərər verir.

Tədqiqatçılar kurrikulumda hər dil üçün vaxt bölgüsünün vacibliyini sübut edirlər. Dillər arasında müəyyən balansın olması vacibdir (məs.: 50%-50% və ya 75%-25%), bir çox hallarda, proqramın müddəti 4-6 ili təşkil edir, amma həddlərində iki dildən istifadə edilən məqsəd, əməl və metod vaxtdan daha önəmlidir. İdeyanın dəyəri odur ki, məktəb və müəllimlər iki dildən strateji şəkildə istifadəni planlaşdırırlar, kurrikulum və sinif otağı həddlərində iki dilin istifadəsi üzərində düşünürlər, eləcə də proseslər əks olunur və təhlil edilir və eləcə də tələbələr əqli cəhətdən həvəsləndirilirlər.

Akkreditasiya və monitorinq zamanı dillərin ayrılmasına və yerləşməsinə diqqət yetirmək çox vacibdir.

Düşünürük ki, proqramı həyata keçirənlər vaxtı və resursları effektiv şəkildə istifadə etmək, məqsədləri aydın şəkildə göstərmək və qeyd edilən modellə əlaqədar məsələləri irəli çəkmək istəyirlər.

Çoxdilli təhsil proqramlarının bu günə qədər inkişafı: problemlər və perspektivlər

2010-cu ilin avqustun 20-də Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyi tərəfindən çoxdilli təhsil proqramının nizamnaməsi təsdiq olundu. Bu, azlıqların təhsilinin keyfiyyətli və sabit inkişafına yönəlmiş irəli atılan bir addımdır. Proqramda Gürcüstan üçün münasib çoxdilli təhsil tipləri təsvir olunur. Məktəblər təsdiq edilməsi üçün fərqli proqramlarını işləyib hazırladılar. Qeyd edilən proqramlarda çoxdilli təhsilin

əhəmiyyəti və onu qəbul etmək istəyi kifayət qədər yüksək şəkildə düşünülür. Gürcüstan üçün çoxdilli təhsil proqramlarının təsdiqlənməsi və rəsmiləşdirilməsi birgünlük hal deyil. Bu, 6-8 il ərzində yerli və beynəlxalq ekspertlərin və təşkilatların həyata keçirdikləri əhəmiyyətli işlərin nəticəsidir.

Digər postsovet ölkələrinə oxşar olaraq proses dövlət dilinin mənimsənilməsinə istiqamətlənmiş bir neçə yanaşmaların işlənməsi ilə başladı; eləcə də materiallar işlənilib hazırlandı və gürcü dilinin ikinci dil kimi müəllimləri üçün treninqlər keçirildi. Bu proses dil vəziyyətlərinin təhlili ilə, eləcə də azlıqların təhsilinin müxtəlif modelinin pilotlaşdırılması və dil siyasətinin rəsmiləşdirilməsi ilə davam etdirilirdi.

Son illər ərzində çoxdilli təhsilin fərqli tiplərinin sınaqları, pilotlaşdırma həyata keçirildi və Gürcüstan vəziyyətinə uyğunlaşdırıldı. Gəlin, çoxdilli təhsil proqramına toxunmaq (İsveçərə qeyri-hökumət təşkilatı "CİMERA" tərəfindən OSCE/HCNM-in maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilən). Proqram iki dərəcəli illər ərzində (2006-2008) Kvemo Kartli və Samsqev-Cavaxetinin 12 məktəbində aparılırdı. Məktəblər çoxdilli təhsilin başqa-başqa modelləri ilə tanış oldular: bundan əlavə, Marneuli rayonunun resurs-mərkəzinin və "Açıq Cəmiyyət - Gürcüstan"-ın dəstəyi və Liya Tuşurinın rəhbərliyi ilə müəllimlər qrupu təşəbbüs irəli sürdülər və tranzit və qoruyucu yanaşmaları həyata keçirməyə cəhd göstərdilər; iki kənddə: Təzəkənd və Birinci Kosalı kəndində submersiv yanaşma həyata keçirildi. Bu halda məqsəd azərbaycanlı şagirdlərin gürcüdilli siniflərə cəlb olunmalarına və onların gürcü mühitində gürcü dilini öyrənmə bilmələrinə cəhd göstərmək idi. Maraqlıdır ki, dual ikidilli təhsil Tbilisi şəhərinin 41 sayılı orta məktəbində də təşkil edilmişdi. Qeyd edilən modelə əsasən dərəcə prosesinin yarısı

Ukrayna dilində davam edir, yarısı isə - gürcü dilində. Bəzi məktəblərin ikinci dildə tədris etmək təcrübələri var. Buna ana dilində danışan müəllimlərin azlığı səbəb olur.

2009-cu ilin iyul ayında çoxdilli proqramın dəstəkləndirilməsi məqsədilə çoxdilli təhsilin pilotlaşdırılma layihəsi hədəflərində Gürcüstan Təhsil və Elm Nazirliyi tərəfindən qeyri-gürcüdüillə məktəb müəllimlərinin arasında sorğu keçirildi. Qeyd edilən sorğunun məqsədi məktəblərin marağı və motivasiyasını ayırmaq idi ki, çoxdilli təhsil layihəsini həyata keçirmək üçün onlar nə dərəcədə hazırdırlar. Məktəb direktorlarına ikidilli təhsilin gürcü məzmunu və təcrübəsinə əsaslanan 8 proqramla tanış olmalarına imkanı verildi, eləcə də onlar mövcud resursların, valideynlərin ümidlərinin və şagirdlərin xüsusiyyətləri baxımından spesifik məktəb mühiti ilə əlaqədar onlardan hansının relevant olduğunu qeyd etməli idilər.

Məktəblərin (N = 263) cavablarından məlum oldu ki, bacarıqların və savadın ana dili və dövlət dilində bərabər olduğu proqram ən populyardır (1). Ana dilindən dövlət dilinə keçid məqsədi olan proqram (4) ikinci mövqeni tutdu. Proqramın inkişafı üçün növbəti əhəmiyyətli addım "Gürcüstanda çoxdilli təhsil" konfransı idi. Konfrans MoES-in təşkilatşılığı ilə 2009-cu ilin noyabrın 27-də keçirildi. Konfrans toplanılan təcrübənin paylaşılmasına, sorğu nəticələrinin analizinə, yerli və beynəlxalq mütəxəssislər arasında əməkdaşlığın dərinləşməsinə həsr edilmişdi. Proqram əvvəlcədən tərtib edilmişdi. Konfrans çərçivəsində həyata keçirilən layihənin ilkin nəticələri təqdim edildi və o, birmənalı şəkildə qiymətləndirildi.

Gürcüstan üçün proqramlar

1. İnkişafetdirici çoxdilli təhsil proqramı – Milli Tədris Planı ilə müəyyən edilən fənn qruplarının tədrisi həm dövlət, eləcə də ana dilində (məs. 50%-50%) bərabər şəkildə davam edir və həm dövlət, eləcə də ana dilində eyni şəkildə yüksək dil bilgisi əldə edilir.

2. Tranzit/keçid çoxdilli təhsil proqramı – tədris həm dövlət, eləcə də ana dilində davam edir, amma dövlət dilində tədris fənlərinin öyrənilməsi yavaş-yavaş artır və dövlət dilində tədrisə keçmək mərhələlərlə həyata keçirilir.

3. Ana dilinə dəstək çoxdilli təhsil proqramı (birtərəfli immersiya) – Milli Tədris Planı ilə müəyyən edilən fənlərin və fənn qruplarının tədrisi dövlət dilində davam edir, ana dili maksimal saat yükü ilə tədris olunur.

1. Dövlət dilinin qorunması üçün (birtərəfli immersiya) çoxdilli təhsil proqramları – fənlər və fənn qrupları Milli Tədris Planına əsasən dövlət dilində öyrənilir. Eləcə də dövlət dili fənn kimi tədris edilir, buna görə də dövlət dilinin gücləndirilmiş tədrisinin nisbəti pozulur.

2. İkiqat dil immersiyasının çoxdilli təhsil proqramı - Milli Tədris Planı ilə müəyyən edilən fənn qruplarının tədrisi həm dövlət dilində, eləcə də qeyri-dövlət dilində bərabər şəkildə davam edir. Şagirdlərin kontingenti bərabər şəkildə bölünmüşdür və həm gürcüdüillə, eləcə də qeyri-gürcüdüillə şagirdləri təqdim edir.

3. Qarışıq çoxdilli təhsil proqramları – dərslər prosesi əsasən ikinci dildə (məsələn, rus dilində) başlayır. İnkişafdan sonra biliyin ilkin mərhələsinə qədər dərslər prosesi növbəti prinsip əsasında aparılır:

1) fənlər yalnız dövlət dilində tədris edilir və ya 2) ana dili və dövlət dilində qarışıq olaraq tədris edilir. Onun məqsədi eyni zamanda həm dövlət, eləcə də ana dilinin və şagirdlər üçün lazımi digər dilin inkişafıdır.

1-ci cədvələ diqqət yetirin. Əks olunan proqramın tipləri:

1-ci qeyd: misallar kobud hesablanmaya əsaslanan proqramın məqsədləri və dilin ayrılma sistemini vizual göstərmək üçün təqdim edilmişdir, həftədə təxminən 24 dərs (bir dərs – 4%). Bu modellər eləcə də incəsənətdə birinci (ana dilində) dildə (L1) və ikinci dil olaraq gürcü dilində olan dərslərdən ibarətdir. Bu halda şagirdin bütün dərs ili ərzində gürcü dili ilə təması vardır. Modellər ilkin şəkildədirlər və ümid edirik ki, bu modellər dərs prosesinə uyğun olacaq, gələcək planlar yerli müəllimlər tərəfindən pilotlaşdırma nəticəsində alınan təcrübəyə əsaslanaraq daha dəqiq müəyyən ediləcəkdir.

2-ci qeyd: real həyatda hər hansı bir modelin həyata keçirilməsi onun hər hansı bir modeldə təsvir olunduğundan daha çətindir. (6.1-6.3 misala bax). **İlk növbədə**, bu, rus dili tədris dili olan məktəblərə aid edilir. Bizim rusdilli məktəblərimizin ən azı iki fərqli qrupu var:

- 1) kompakt şəkildə azlıqların yaşadığı regionlarda yerləşən rus məktəbləri. Bir çox hallarda, rus dili şagirdlər üçün ana dili deyil, amma tədris rus dilində davam edir. Bunun üçün məktəb dövrünün ilkin mərhələsində rus dilindən tədris dilini mənimsəmək üçün istifadə edilir. Şagirdlərin buna görə də dövlət dilini öyrənməklərinə heç bir şəraitləri olmur.... Oxşar tipli məktəblərdə gürcü dilindən tədris dili olaraq, sonralar, son pillədə istifadə edirlər. Bu zaman şagirdlərin birinci dilinin

qorunmasının erkən, orta və ya sonrakı mərhələdə təmin edilməsi proqramından istifadə edilir.

2) Etnik və ya linqvist şəkildə qarışıq şagirdlərin təhsil aldığı multi-mədəni və multilingvistik mühitdə rusdilli məktəblər. Bu halda ikinci dil olaraq gürcü dilindən tədris dili olaraq, eləcə də ünsiyyət üçün daha erkən mərhələdə istifadə etmək olar, onu da nəzərə almaq lazımdır ki, şagirdlər artıq ünsiyyət bacarığı üçün kifayət qədər ilkin gürcü dilinə sahibdirlər.

3-cü qeyd: Tbilisinin bəzi məktəb direktorları məktəbin keçid proqramını təyin edirlər. Amma bu, əsas məqsədin həyata keçirilməsini, yəni yaavaş-yavaş dövlət dilinə keçidi tələb edən proqramın növlərinin ilkin ümumi xasiyyətindən asılı deyildir. Bu, məktəbin çoxdilli təhsil üçün nə dərəcədə hazır olduğunu və məktəbin nə dərəcədə təşəbbüs göstərməsinə işarə edir ki, aparılan islahatlara kompleksiv şəkildə necə qoşulacaq.

2010-cu ilin iyun ayında “Çoxdilli təhsilə dəstək proqramı” regional seminarların gedişində iştirakçılar (pilot məktəblərin administratorları, müəllimlər, məktəb qamqəobasının üzvləri və ictimaiyyətin nümayəndələri) məktəb proqramları və aplikasiya formalarının doldurulması üzrə trening keçdilər. Məktəb qrupu hazırlıqdan keçdi, vərdiş-bacarıqlar əldə etdi ki, proqramın əsas məqsədlərini formalaşdırma bilsinlər. Xüsusi təhsil proqramının məqsədlərinə gəldikdə isə məktəbin ümumi missiyası üçün vacibdir ki, məktəb qrupu adı çəkilən məsələlərin həyata keçirilməsinə istiqamət götürə bilsin. Proqramın məqsədləri çoxdilli təhsilin həyata keçirilməsinin əsas aspektləri ilə əlaqədardır: təhsil mühiti, dərs metodikası, şagirdlərin dil qabiliyyətləri, akademik biliyin qiymətləndirilməsi, çoxdilli tədrisin menecmenti və qiymətləndirilməsi, valideynlərin və cəmiyyətin cəlb olunması.

I.H.H.Ş. – Didi Konduri orta məktəbi

Gələcək perspektivlər

Son tədqiqatlar göstərir ki, məktəbin idarəçilik bacarıqlarının inkişafı son mərhələdə, məktəbin mərkəzləşdirilməsinin və sistemin təkmilləşdirilməsinin nəticəsidir. Bundan əlavə, əhəmiyyətli forma – treninqlər əhəmiyyətlidir ki, kadrlar başqa-başqa informasiya vasitələri ilə zənginləşdirilsinlər, qrup işi və müəllimin peşəkar inkişafı vurğulandırsın:

- eyni sinif pilləsində müəllimin işi üçün pedaqoji tədris qrupunun yaranması;
- çoxdillli tədris üçün mentorların və məsləhətçilərin hazırlanması;
- təcrübəli çoxdillli təhsil müəlliminin, “aile eksperti” olaraq təlimatçı kimi bərkidilməsi;
- çoxdillli məktəbin necə idarə edilməsi üzrə məktəb administrasiyasının hazırlığı;

- dərş prosesinə birbaşa cəlb olunanlar üçün treninq;
- dil tədrisi baxımından qeyri-rəsmi iş;
- valideynlərlə iş, çoxdillli təhsilin keyfiyyətinin monitorinqi üçün valideynlərin cəlb olunması, şagirdlərin dil səviyyəsinin yoxlanılması;
- mübadilə proqramları və layihələri (məktəbin administrasiyası, şagirdlər);
- çoxdillli müəllimin portfoliosunun daimi yeniləşdirilməsi.

Azlıqların təhsilinin yaxşılaşdırılması üçün müəllimin peşəkar bacarıqlarının daimi inkişafı və çoxdillli təhsil texnologiyaları əhəmiyyətli addım olaraq çox vacibdir.

Cədvəl 1: Çoxdillli təhsil proqramının modelləri

სახელმწიფო ენა L1 ან სწავლების ენა, ხაგანო L1	
ქართული, როგორც მეორე ენა L2, ხაგანო L2	
სწავლების ენა ან ხაგანო	

1. განმავითარებელი მულტილინგუური განათლების პროგრამა											
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
40/80%		40/70%				40/ 60%			40/70%		

ƏDƏBİYYAT

- Baxman, 2006 - Bachman, C. (Ed.) (2006). *Language policies and education in multilingual societies*. Conference Proceedings 7. CIMERA, Geneva.
- Beyker, 2001 - Baker, C. (2001). *Foundation of bilingual education and bilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Batelan, 2002 - Batelaan, P. (2002). Bilingual education: The case of Latvia from a comparative perspective. *Intercultural Education*, 13(4), 359-374(16).
- Təhsilin Tədqiqat Mərkəzi, 2002; 2008 - Center for Research on Education, Diversity & Excellence. (2002). *Five standards*. Retrieved May 15, 2008, from <http://crede.berkeley.edu/standards/1jpa.shtml>
- Çoxdillilik, 2008 - Commission of the European Communities. (2008) *Multilingualism: An asset for Europe and a shared commitment*. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social committee and the committee of the Regions (18.09.2008). Brussels.
- Dil azlıqlarının Avropa Xartiyası, 1992 - Council of Europe. (1992). *European charter for regional or minority languages*. Retrieved January 31, 2009, from <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/148.htm>
- Milli azlıqların Çərçivəsi-Konvensiyası, 1995 - Council of Europe. (1995). *Council of Europe Framework convention for the protection of national minorities*. Retrieved January 31, 2009, from <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/157.doc>
- Kuban, 1998 - Cuban, L. (1998). How schools change reforms: Redefining reform success and failure. *Teachers College Record*, 99(3), 53-77.
- Kumins, 1996 - Cummins, J. (1996). *Negotiating identities: Education for empowerment in a diverse society*. CAFE.
- Qriqule, 2007 - Grigule, L., & Perrin, A. (2007). *Multilanguage education in Georgia. Evaluation report*. CIMERA, Geneva.
- Qriqule, Perin, 2008 - Grigule, L., & Perrin, A. (2008). *Multilingual education in Georgia. Phase II. Final activity report. December 2007 – March 2008*. CIMERA, Tbilisi/Geneva.
- Təhsil strategiyası və fəaliyyət planı, 2008 - The Ministry of Education and Science of Georgia. (2007) *Georgia: Consolidated Education Strategy and action Plan (2007 – 2011)*.
- Milli azlıqların çoxdilli təhsil yolu ilə inteqrasiyası, 2008 - The Ministry of Education and Science of Georgia. (2008). *National minorities integration through multilingual education. A Policy Paper*.
- Biz oynamağı öyrənirik, 2006 - *We are learning by playing. 111 games for multilingual education*. (2006). Cimer, OSCE/HCNM.

Ligita Grigule
University of Latvia
OSCE/HCNM Multilingual Education expert

**Georgia Minority Education Reform: from local initiatives towards state
planned minority education reform.**

ABSTRACT

Since 2004, several local and international organizations have been addressing the issues of language policy and multilingual education in Georgia. Their project results along with the experience of local initiatives proved that multiform bilingual models had worked successfully according to the local resources and socio cultural environment. Therefore, it was recommended to integrate the multilingual education as an effective method for the language acquisition and civic integration nationwide. In 2008, with the financial support of the OSCE/High Commissioner on National Minorities the policy paper “National minorities’ integration through multilingual education” and the implementation plan was developed for 2009-2014. Based on the plan, the Ministry of Education and Science of Georgia started a multilingual instruction support program. In the framework of the program several multilingual education program options have been developed and proposed to schools for selection and implementation. The Regulations on school multilingual education programmes has been developed and approved by MoES of Georgia. The support programme also includes a comprehensive capacity building plan to raise national expertise in multilingual education. The aim of the article is to present the developed multilingual education programmes, to share initial implementation strains and raise discussion on the potentialities of educational community’s support to multilingual education reform in Georgia.